

بخزوه درس:

آمین دادرسی کیفیری ۲

کرد آورنده:

جناب آقای فرساد دارایی

موسسه آموزش عالی فروردین قائم شهر

ماده ۱۰۱-

◀ بازپرس مکلف است در مواردی که دسترسی به اطلاعات فردی بزه‌دیده، از قبیل نام و نام خانوادگی، نشانی و شماره تلفن، احتمال خطر و تهدید جدی علیه تمامیت جسمانی و حیثیت بزه‌دیده را به همراه داشته باشد:

✓ تدابیر مقتضی را برای جلوگیری از دسترسی به این اطلاعات اتخاذ کند.

✓ این امر در مرحله رسیدگی در دادگاه نیز به تشخیص **رئیس دادگاه** و با رعایت مصالح بزه‌دیده اعمال می‌شود.

ماده ۱۰۲-

◀ انجام هرگونه تعقیب و تحقیق در جرم

- زنا
- لواط
- و سایر جرایم منافی عفت

منوع است

◀ و پرسش از هیچ فردی در این خصوص مجاز نیست ← مگر در مواردی که جرم در مرئی و منظر عام واقع شود و **یا** دارای شکای، باشد که در این صورت، تعقیب و تحقیق فقط در محدوده شکایت و یا اوضاع و احوال مشهود توسط **قاضی دادگاه** انجام می‌شود.

تبصره ۱-

⇐ در جرم زنا و لواط و سایر جرائم منافی عفت هرگاه شاکی وجود نداشته باشد و متهم بدو قصد اقرار داشته باشد:

✓ قاضی وی را توصیه به پوشاندن جرم و عدم اقرار میکند.

تبصره ۲- قاضی مکلف است عواقب شهادت فاقد شرایط قانونی را به شاهدان تذکر دهد.

تبصره ۳-

⇐ در جرائم مذکور در این ماده (زنا، لواط و سایر جرائم منافی عفت)، اگر بزه دیده **محجور باشد**:

✓ ولی یا سرپرست قانونی او حق طرح شکایت دارد

✓ در مورد بزه دیده بالغی که سن او زیر هجده سال است، ولی یا سرپرست

قانونی او نیز حق طرح شکایت دارد.

ماده ۱۰۳-

⇐ هرگاه در برابر مقام قضائی به هنگام انجام وظیفه مقاومتی شود:

✓ او میتواند از قوای انتظامی و در صورت ضرورت از نیروهای نظامی استفاده کند.

✓ این قوا مکلف به انجام دستور مقام قضائی هستند.

✓ در صورت عدم اجرای دستور، مستنکف به مجازات مقرر قانونی محکوم میشود.

بازپرس نمی‌تواند به عذر آنکه متهم معین نیست، مخفی شده و یا دسترسی به او مشکل است، تحقیقات خود را متوقف کند.

در جرائم تعزیری درجه چهار، پنج، شش، هفت و هشت.

هرگاه با انجام تحقیقات لازم، مرتکب جرم معلوم نشود

و دو سال تمام از وقوع جرم بگذرد.

با موافقت دادستان، قرار توقف تحقیقات صادر و پرونده به‌طور موقت بایگانی و مراتب در مواردی که پرونده شاکی دارد، به شاکی ابلاغ می‌شود.

✓ شاکی می‌تواند ظرف مهلت اعتراض به قرارها، به این قرار اعتراض کند.

✓ هرگاه شاکی، هویت مرتکب را به دادستان اعلام کند یا مرتکب به نحو دیگری شناخته شود، به دستور دادستان موضوع مجدداً تعقیب می‌شود

✓ در مواردی که پرونده مطابق قانون به طور مستقیم در دادگاه مطرح شود، دادگاه رأساً، مطابق مقررات این ماده اقدام می‌کند.

ماده ۱۰۵-

⇐ بازپرس در جریان تحقیقات، تقاضای قانونی دادستان را اجراء و مراتب را در صورت مجلس قید می کند

⇐ و هرگاه در هنگام اجراء با اشکال مواجه شود، به نحوی که انجام تقاضا مقدور نباشد مراتب را به دادستان اعلام می نماید.

ماده ۱۰۶-

⇐ بازپرس مكلف است پیش از اخذ مرخصی، عزیمت به مأموریت، انتقال و مانند آن:

✓ نسبت به پرونده هایی که متهمان آنها بازداشت می باشند، اقدام قانونی لازم را انجام دهد

✓ و در صورتی که امکان آزادی زندانی به هر علت فراهم نشود، مراتب را به طور کتبی به دادستان اعلام کند.

تبصره- تخلف از این ماده و مواد (۹۵)، (۱۰۲)، (۱۰۴) و تبصره (۱) ماده (۱۰۲) این قانون موجب محکومیت انتظامی تا درجه چهار است.

ماده ۱۰۷-

- ➡ شاکی می تواند تأمین ضرر و زیان خود را از **بازپرس** بخواهد.
- ➡ هرگاه این تقاضا مبتنی بر ادله قابل قبول باشد، **بازپرس** قرار تأمین خواسته صادر میکند.

تبصره - چنانچه با صدور قرار تأمین خواسته، اموال متهم توقیف شود

بازپرس مكلف است هنگام صدور قرار تأمین کیفری این موضوع را مدنظر قرار دهد.

ماده ۱۰۸-

بازپرس معادل مبلغ ضرر و زیان
شاکی از سایر اموال و دارایی‌های
متهم توقیف می‌کند.

در صورتی که خواسته شاکی، عین معین نبوده
یا عین معین بوده، اما توقیف آن ممکن نباشد،

ماده ۱۰۹- مهم

قرار تأمین خواسته به محض ابلاغ، اجراء می‌شود.

در مواردی که ابلاغ فوری ممکن نیست و تأخیر در اجراء موجب تضییع خواسته میشود:

✓ ابتداء قرار تأمین، اجراء و سپس ابلاغ می‌شود.

✓ این موارد، فوراً به اطلاع دادستان می‌رسد.

قرار تأمین خواسته مطابق مقررات اجراء احکام مدنی در اجراء احکام کیفری
دادسرای مربوط اجراء میشود.

ماده ۱۱۰- مهم

رفع ابهام و اجمال از قرار تأمین خواسته به عهده بازپرس است.

و رفع اشکالات ناشی از اجراء آن توسط دادستان یا قاضی اجراء احکام به عمل می‌آید

ماده ۱۱۱-

⇐ **دادگاه حقوقی** به اعتراض اشخاص ثالث نسبت به توقیف اموال ناشی از اجرای قرار

تأمین خواسته، مطابق مقررات **اجرای احکام مدنی** رسیدگی می کند.

➡ **سوال :** کدام دادگاه به اعتراض شخص ثالث نسبت به توقیف اموال ناشی از اجرای

قرار تأمین خواسته رسیدگی می کند :

✓ دادگاه حقوقی مطابق مقررات اجرای احکام مدنی

ماده ۱۱۲-

⇐ در مواردی که مطالبه خواسته به تقدیم دادخواست نیاز دارد، چنانچه شاکی **تا قبل**

از ختم دادرسی، دادخواست ضرر و زیان خود را به **دادگاه کیفری** تقدیم نکند :

✓ به درخواست متهم، از قرار تأمین خواسته رفع اثر میشود.

ماده ۱۱۳-

⇐ در صورتی که به جهتی از جهات قانونی، تعقیب متهم موقوف یا قرار منع تعقیب صادر

و یا پرونده به هر کیفیت مختومه شود:

✓ پس از **قطعیت رأی و اجرای آن** از قرار تأمین خواسته رفع اثر

میشود

➡ **نکته :** با توجه به مواد ۱۱۲ و ۱۱۳ در دو مورد از قرار تأمین خواسته رفع اثر می شود :

۱. در مواردی که مطالبه خواسته به تقدیم دادخواست نیاز دارد، چنانچه شاکی تا قبل از

ختم دادرسی، دادخواست ضرر و زیان خود را به دادگاه کیفری تقدیم نکند، به

درخواست متهم، از قرار تأمین خواسته رفع اثر میشود.

۲. در صورتی که به جهتی از جهات قانونی، تعقیب متهم موقوف یا قرار منع تعقیب صادر

و یا پرونده به هر کیفیت مختومه شود، پس از قطعیت رأی و اجرای آن، از قرار تأمین

خواسته رفع اثر میشود.

← جلوگیری از فعالیت تمام یا بخشی از امور خدماتی یا تولیدی از قبیل امور تجارتي، کشاورزی، فعالیت کارگاه ها، کارخانه ها و شرکتهای تجارتي و تعاونی ها و مانند آن :

✓ ممنوع است مگر در مواردی که حسب قرائن معقول و ادله مثبت، ادامه این فعالیت متضمن ارتکاب اعمال مجرمانه‌ای باشد که مضر به سلامت، مخل امنیت جامعه و یا نظم عمومی باشد که در این صورت، بازپرس مکلف است با اطلاع دادستان، حسب مورد از آن بخش از فعالیت مذکور جلوگیری و ادله یادشده را در تصمیم خود قید کند.

✓ این تصمیم ظرف پنج روز پس از ابلاغ قابل اعتراض در دادگاه کیفری است.

← نوشتن بین سطور، قلم خوردگی و تراشیدن کلمات در اوراق بازجویی و تحقیقات، ممنوع است.

← اگر یک یا چند کلمه اضافه گردد باید بر روی آن خط نازکی کشیده و این موضوع قید شود و بازپرس و شخصی که تحقیق از او به عمل می آید، آن را امضاء کنند.

← همچنین اگر یک یا چند کلمه از قلم افتاده و در حاشیه نوشته شود، اشخاص یادشده باید زیر آن را امضاء کنند.

← هرگاه این ترتیب رعایت نشود، کلمات و خطوط مزبور فاقد اعتبار است.

← رعایت مقررات این ماده در تمام مراحل دادرسی از سوی مقامات قضائی و ضابطان دادگستری الزامی است

← در صورت قلم خوردگی جزئی موضوع باید در ذیل برگه توضیح داده شده و به امضاء اشخاص فوق برسد.

⇐ بازپرس در حوزه قضائی محل مأموریت خود با رعایت مفاد این قانون ایفای وظیفه

میکند و در صورت وجود جهات قانونی در موارد زیر **شروع به تحقیق می‌نماید:**

الف - جرم در حوزه قضائی محل مأموریت او واقع شود.

ب - جرم در حوزه قضائی دیگری واقع گردد و در حوزه قضائی محل مأموریت او کشف یا متهم در آن حوزه دستگیر شود.

پ - جرم در حوزه قضائی دیگری واقع شود، اما متهم یا مظنون به ارتکاب جرم در حوزه قضائی محل مأموریت او مقیم باشد.

⇐ در مواردی که جرم خارج از حوزه قضائی محل مأموریت بازپرس واقع شده، اما در

حوزه او کشف یا مرتکب در آن حوزه دستگیر شود:

✓ بازپرس تحقیقات و اقدامات مقتضی را به عمل می‌آورد و در صورت لزوم، قرار تأمین نیز صادر میکند.

✓ و چنانچه قرار صادره منتهی به بازداشت متهم شود، پس از رسیدگی به اعتراض وی در **دادگاه کیفری** که بازپرس در معیت آن انجام وظیفه می‌نماید، **با صدور قرار عدم صلاحیت**، پرونده را به همراه متهم، حداکثر ظرف چهل و هشت ساعت، به دادسرای محل وقوع جرم می‌فرستد.

ماده ۱۱۸-

⇐ هرگاه آثار و ادله وقوع جرمی در حوزه قضائی محل مأموریت بازپرس کشف شود،

اما محل وقوع آن معلوم نباشد:

- ✓ بازپرس ضمن انجام تحقیقات، سعی در کشف محل وقوع جرم میکند.
- ✓ و اگر محل وقوع جرم تا ختم تحقیقات مشخص نشود، بازپرس در خصوص موضوع، اظهار عقیده میکند.

ماده ۱۱۹-

⇐ هرگاه تحقیق از متهم، استماع شهادت شهود و مطلع، معاینه محل، بازرسی از منازل

و اماکن و اشیاء، جمع آوری آلات جرم و به طور کلی هر اقدام دیگری خارج از

حوزه قضائی محل مأموریت بازپرس لازم شود:

- ✓ وی با صدور **قرار نیابت قضائی** مطابق مقررات قانونی و ارسال اصل یا تصویر اوراق مورد نیاز پرونده و تصریح موارد، انجام آنها را از بازپرس محل، تقاضا میکند.
- ✓ این بازپرس **در حدود مفاد نیابت اعطائی**، موضوع نیابت را انجام میدهد و اوراق تنظیمی را پس از امضاء به همراه سایر مدارک به دست آمده نزد مرجع نیابت دهنده می فرستد
- ✓ و در صورتی که اجرای تمام یا بخشی از مفاد نیابت، مربوط به حوزه قضائی دیگری باشد، اوراق را برای اجرای نیابت به مرجع مزبور ارسال و مراتب را به بازپرس نیابت دهنده اعلام می دارد.

تبصره ۱-

⇐ انجام نیابت قضائی در حوزه قضائی بخش به عهده رئیس یا دادرس علی البدل دادگاه

آن محل است.

تبصره ۲- در مواردی که اقرار متهم و یا شهادت شاهد و یا شهادت بر شاهد، مستند
رای دادگاه باشد:

✓ استماع آن توسط قاضی صادرکننده رای الزامی است.

ماده ۱۲۰-

⇐ بازپرسی در هنگام صدور قرار نیابت قضائی میتواند:

✓ نوع تأمین را معین **یا** اختیار أخذ تأمین و نوع آن را به نظر بازپرسی که تحقیق از او خواسته شده، واگذار کند.

✓ چنانچه بازپرسی که تحقیق از او درخواست شده با توجه به دفاع متهم و ادله ابرازی وی احراز کند که تأمین خواسته شده نامتناسب است :

▪ به نظر خود، تأمین متناسبی أخذ میکند.

✓ همچنین در موردی که تقاضای أخذ تأمین نشده باشد:

▪ وی می تواند در صورت توجه اتهام **با نظر خود** تأمین مناسب أخذ کند.

ماده ۱۲۱-

⇐ هرگاه در اجرای نیابت قضائی، قرار تأمین صادره منتهی به بازداشت متهم شود:

✓ پرونده جهت اظهارنظر نزد **دادستان محل اجرای نیابت** ارسال میشود.

✓ به اعتراض متهم نسبت به قرار بازداشت، مطابق مقررات در **دادگاه صالح**

محل اجرای نیابت، رسیدگی میشود.

ماده ۱۲۲-

هرگاه به تشخیص بازپرس، مباشرت وی در انجام تحقیقی در خارج از حوزه قضائی

محل مأموریتش ضروری باشد:

✓ موضوع را به نحو مستدل به دادستان اعلام و پس از کسب نظر موافق وی،

ضمن هماهنگی با دادستان محل و تحت نظارت او، نسبت به اجرای مأموریت اقدام میکند.

✓ در اینصورت، ضابطان دادگستری و مراجع رسمی مکلف به اجرای

دستورهای بازپرس هستند.

فصل پنجم - معاینه محل، تحقیق محلی، بازرسی و کارشناسی

ماده ۱۲۳-

هرگاه برای کشف واقع و روشن شدن موضوع،

تحقیق محلی یا معاینه محل ضرورت یابد

و یا متهم یا شاکی درخواست نمایند،

بازپرس اقدام به تحقیقات محلی یا معاینه محل می کند.

ماده ۱۲۴-

معاینه محل و تحقیق محلی :

✓ جز در مواردی که **ضرورت دارد** باید در **روز** انجام شود.

✓ مراتب ضرورت در دستور قید میشود. (در صورتی که معاینه محل و تحقیق محلی

در صورت ضرورت در شب انجام می شود باید مراتب ضرورت در دستور قید شود)

← معاینه محل و تحقیق محلی توسط :

➤ بازپرس

➤ یا به دستور او توسط ضابط دادگستری انجام میشود.

← هنگام معاینه محل، اشخاصی که در امر کیفری شرکت دارند می توانند حاضر شوند،

اما عدم حضور آنان، مانع از انجام معاینه نیست.

تبصره -

← هرگاه حضور متهم یا سایر اشخاصی که در امر کیفری شرکت دارند در هنگام معاینه

محل ضروری باشد:

✓ مکلفند به دستور بازپرس در محل حاضر شوند.

➡ نکته: با توجه به تبصره ماده ۱۲۵ اگر حضور "متهم و اشخاصی که در امر کیفری

شرکت دارند " ضروری باشد آنها مکلفند به دستور بازپرس در محل حاضر شوند ولی

اگر حضور آنها ضروری نباشد طبق ماده ۱۲۵ عدم حضور آنان، مانع از انجام معاینه

نیست (مكلف به حضور نیستند)

ماده ۱۲۶-

← هنگام تحقیق محلی و معاینه محل، چنانچه بازپرس لازم بداند، شخصاً حاضر میشود؛

← اما در جرائم موضوع بند (الف) ماده (۳۰۲) این قانون و همچنین هنگام معاینه

اجساد، مكلف است شخصاً و در اسرع وقت حضور یابد.

← بازپرس در موارد زیر مكلف است شخصاً حضور یابد :

✓ جرائم موجب مجازات سلب حیات (بند الف ماده ۳۰۲)

✓ معاینه اجساد

◀ هنگام تحقیق محلی و معاینه محل:

- ✓ شهود و مطلعان نیز دعوت میشوند.
- ✓ در موارد **ضروری**، بازپرس میتواند دیگر اشخاصی را که حضور آنان لازم است به محل دعوت کند.
- ✓ چنانچه اثبات حق به اظهارات اشخاص موضوع این ماده منحصر باشد و آنان بدون عذر موجه حاضر نشوند:
- بازپرس دستور جلب آنان را صادر می کند، مشروط به اینکه به تشخیص بازپرس حضور آنان **ضرورت** داشته باشد.

⊕ نکته: اگر

بازپرس دستور جلب آنان را صادر می کند	}	✓ اثبات حق به اظهارات اشخاص موضوع این ماده منحصر باشد
		✓ و حضور آنان به تشخیص بازپرس ضرورت داشته باشد
		✓ و آنان بدون عذر موجه حاضر نشوند

◀ کارشناس رسمی یا خبره، از قبیل پزشک، داروساز، مهندس و ارزیاب هنگامی دعوت

میشوند که :

- ✓ اظهارنظر آنان از جهت علمی یا فنی یا معلومات مخصوص لازم باشد.

تبصره - بازپرس می تواند در صورت لزوم از پزشک معالج نیز دعوت به عمل آورد.

ماده ۱۲۹-

◀ هنگام تحقیق محلی و معاینه محل، تمام آثار و نشانه های مشهود و مکشوف که به نحوی در قضیه مؤثر است، به دستور بازپرس توسط کارشناسان جمع آوری و در صورتمجلس قید میشود و به امضای اشخاص دخیل در موضوع می‌رسد.

ماده ۱۳۰-

صحنه جرم باید توسط گروه بررسی صحنه جرم که حسب مورد، متشکل از پزشک قانونی، کارشناسان بررسی صحنه جرم و تشخیص هویت، کارآگاهان نیروی انتظامی و عنداللزوم سایر کارشناسان است، تحت نظارت بازپرس و در صورت ضرورت به سرپرستی وی بررسی شود.

تبصره- حدود اختیارات، شرح وظایف و چگونگی بررسی صحنه جرم توسط این گروه به موجب آییننامه اجرائی است که ظرف ششماه از تاریخ لازمالاجراء شدن این قانون توسط وزیر دادگستری و وزیر کشور با همکاری نیروی انتظامی و سازمان پزشکی قانونی کشور تهیه میشود و به تصویب رئیس قوه قضائیه میرسد.

ماده ۱۳۱-

◀ بازپرس برای حفظ جسد، کشف هویت متوفی و چگونگی فوت وی، نسبت به ترسیم کروکی، عکسبرداری و در صورت امکان، فیلمبرداری از جسد و **اقدام و دستورهای لازم را صادر میکند**.

ماده ۱۳۲-

◀ **هرگاه هویت متوفی معلوم نباشد :**

- ✓ به دستور بازپرس، علائم و مشخصات جسد به طور دقیق در صورتمجلس قید میگردد
- ✓ و اثر انگشتان دست متوفی در پرونده ثبت و برای تشخیص هویت وی به هر نحو که مقتضی بداند، اقدام می‌شود.

تبصره ۱- در صورت **ضرورت**، بازپرس **میتواند** دستور انتشار تصویر متوفی را در پایگاههای اطلاعاتی نیروی انتظامی یا پزشکی قانونی و یا به هرنحو مناسب دیگر صادر کند.

تبصره ۲- اجرای مقررات این ماده و ماده (۱۳۱) منوط به رعایت موازین شرعی است.

ماده ۱۳۳-

← ضابطان دادگستری مکلفند در **جرائم منجر به سلب حیات:**

✓ صحنه جرم و محل کشف جسد را با وسایل مناسب محصور کنند
✓ و تا حضور بازپرس یا صدور دستور لازم برای معاینه محل، در صورت ضرورت از ورود افراد و خروج آنان از محل جلوگیری کنند.

ماده ۱۳۴- از تمام آثار قابل انتقال موجود در صحنه جرم که در کشف جرم مؤثر است باید به میزان لازم برداشت و به نحوی مهر و موم نمود که در معرض تلف نباشد.

ماده ۱۳۵-

← هرگاه ادله وقوع جرم، مواردی از قبیل مایعات ریخته شده و غیر قابل انتقال از محل باشد:

✓ تا جمع آوری آنها، بازپرس برای حفظ ادله یادشده اقدام میکند و اگر لازم بداند محل را قفل یا مهر و موم میکند و حفاظت آنها را به ضابط دادگستری میسپارد.

ماده ۱۳۶-

← بازپرس برای معاینه جراحات، آثار و علائم ضرب، صدمات جسمی، آسیبهای روانی و سایر معاینات و آزمایشهای پزشکی، نظر پزشک قانونی را اخذ یا حسب مورد، از وی دعوت میکند.

←^۱ اگر پزشک قانونی نتواند حضور یابد و **یا** در^۲ جای پزشک قانونی نباشد، **پزشک متخصص معتمد دعوت** میشود.

تفتیش و بازرسی منازل، اماکن بسته و تعطیل و همچنین تفتیش و بازرسی اشیاء:

در مواردی که حسب قرائن و امارات،
ظن قوی به کشف اسباب، آلات و ادله
وقوع جرم در آن وجود دارد.

یا

در مواردی که حسب قرائن و امارات،
ظن قوی به حضور متهم

با دستور بازپرس و با " قید جهات ظن قوی در پرونده " ، انجام میشود.

ماده ۱۳۸- مجوز تفتیش و بازرسی منزل و محل کار اشخاص و مقامات موضوع مواد (۳۰۷) و (۳۰۸) و نیز متهمان جرائم موضوع بند (ث) ماده (۳۰۲) این قانون، باید به تأیید رئیس کل دادگستری استان برسد و با حضور مقام قضائی اجراء شود.

ماده ۱۳۹-

چنانچه تفتیش و بازرسی با حقوق اشخاص در تضاحم باشد:

✓ در صورتی مجاز است که از حقوق آنان مهمتر باشد.

ماده ۱۴۰-

تفتیش و بازرسی منزل در روز به عمل می آید

و در صورتی هنگام شب انجام میشود که ضرورت اقتضاء کند.

بازپرس دلایل ضرورت را احراز و در صورت مجلس قید میکند و در صورت امکان، خود در محل حضور می یابد.

تبصره - روز از طلوع آفتاب تا غروب آن است.

ماده ۱۴۱-

⇐ دستور مقام قضائی برای ورود به منازل، اماکن بسته و تعطیل:

- ✓ تحت هر عنوان باید **موردی** باشد
- ✓ و موضوعی که تفتیش برای آن صورت میگیرد، زمان، دفعات ورود، اموال، اماکن و نشانی آنها به صراحت مشخص شود.
- ✓ **ضابطان مکلفند** ضمن رعایت دستورهای مقام قضائی، کیفیت تفتیش و بازرسی و نتیجه را در صورت مجلس تنظیم کرده، آن را به امضاء یا اثر انگشت متصرف برسانند و مراتب را حداکثر ظرف **بیست و چهار ساعت** به مقام قضائی اعلام کنند.

ماده ۱۴۲-

⇐ تفتیش و بازرسی منزل یا محل سکنای افراد:

- ✓ در حضور متصرف یا ارشد حاضران
- ✓ و در صورت ضرورت با حضور شهود تحقیق،
- ✓ ضمن رعایت **موازن شرعی و قانونی**، حفظ نظم محل مورد بازرسی،
و مراعات حرمت متصرفان و ساکنان و مجاوران آن به عمل می آید.

تبصره-

⇐ هرگاه در محل مورد بازرسی کسی نباشد:

- ✓ در صورت **فوریت**، بازرسی در غیاب متصرفان و ساکنان محل،
- ✓ با حضور **دو نفر** از اهل محل به عمل می آید
- ✓ و مراتب فوریت در صورت مجلس قید میشود.

ماده ۱۴۳-

⇐ حضور اشخاصی که در امر کیفری دخیل هستند در هنگام بازرسی **منوط به اجازه متصرف است؛**

⇐ اما چنانچه **بازپرس** حضور اشخاصی را برای تحقیق **ضروری بداند**، به دستور وی در **محل حاضر می‌شوند**. (در صورتی که بازپرس حضور اشخاصی را برای تحقیق ضروری بداند، منوط به اجازه متصرف نیست)

ماده ۱۴۴-

⇐ در صورت **ضرورت**، **بازپرس** می‌تواند ورود و خروج به محل بازرسی را تا پایان بازرسی ممنوع کند.

⇐ و برای اجرای این دستور از نیروی انتظامی و حسب ضرورت از نیروی نظامی با هماهنگی مقامات مربوط استفاده کند که در اینصورت، **نیروی نظامی زیر نظر مقام قضائی و در حکم ضابط دادگستری است**.

ماده ۱۴۵-

⇐ در صورتی که متصرف منزل و مکان و یا اشیای مورد بازرسی، از بازکردن محلها و اشیای بسته خودداری کند:

✓ بازپرس می‌تواند دستور بازگشایی آنها را بدهد، اما تا حد امکان باید از اقداماتی که موجب ورود خسارت می‌گردد، خودداری شود.

در صورتی که در اجرای این ماده، **خسارت مادی وارد شود** و به موجب تصمیم قطعی، قرار منع یا موقوفی تعقیب و یا حکم برائت صادر شود، **همچنین مواردی** که امتناع کننده شخص مجرم نباشد حتی اگر موضوع به صدور قرار مجرمیت یا محکومیت متهم منجر شود

دولت مسؤول جبران خسارت است، **مگر آنکه** تقصیر بازپرس یا سایر مأموران محرز شود که در اینصورت، دولت جبران خسارت میکند و به بازپرس و یا مأموران مقصر مراجعه می نماید.

ماده ۱۴۶ -

از اوراق، نوشته ها و سایر اشیای متعلق به متهم :

- ✓ فقط آنچه راجع به جرم است تحصیل و در صورت لزوم به شهود تحقیق ارائه میشود.
- ✓ بازپرس مکلف است در مورد سایر نوشته ها و اشیای متعلق به متهم با احتیاط رفتار کند، موجب افشای مضمون و محتوای غیرمرتبط آنها با جرم نشود.
- ✓ در غیر اینصورت وی به **جرم افشای اسرار** محکوم میشود.

◀ آلات و ادوات جرم، از قبیل اسلحه، اسناد و مدارک ساختگی، سکه تقلبی و تمامی اشیائی که حین بازرسی به دست می آید و **مرتبط با کشف جرم یا اقرار متهم باشد** توقیف میشود.

◀ و هر یک در صورتمجلس توصیف و شماره گذاری میگردد.

◀ آنگاه در لفاف یا مکان مناسب نگهداری و رسیدی مشتمل بر ذکر مشخصات آن- اشیاء به صاحب یا متصرف آنها داده میشود.

◀ مال توقیف شده با توجه به وضعیت آن در محل مناسبی که از طرف دادگستری برای این منظور تعیین میشود، نگهداری میگردد.

تبصره- شیوه نگهداری اموال و پرداخت هزینه های مربوط که از محل اعتبارات **قوه قضائیه** است، به موجب آیین نامه ای است که ظرف سه ماه از تاریخ لازمالاجراء شدن این قانون توسط وزیر دادگستری تهیه میشود به تصویب رئیس قوه قضائیه می رسد.

◀ **بازپرس** در صورت **صدور قرار منع، موقوفی یا ترک تعقیب** باید درباره **استرداد و یا معدوم کردن** اشیاء و اموال مکشوفه که دلیل یا وسیله ارتکاب جرم بوده، از جرم تحصیل شده، حین ارتکاب استعمال شده و یا برای استعمال اختصاص داده شده است، **تعیین تکلیف کند**.

◀ در مورد **ضبط** این اموال یا اشیاء **دادگاه** تکلیف آنها را تعیین می کند.

◀ **بازپرس مکلف** است مادام که پرونده نزد او جریان دارد به تقاضای ذینفع و با رعایت شرایط زیر، دستور رد اموال و اشیای مذکور را صادر کند:

- الف - وجود تمام یا قسمتی از آن اشیاء و اموال در بازپرسی یا دادرسی لازم نباشد.
- ب - اشیاء و اموال بلامعارض باشد.
- پ - از اشیاء و اموالی نباشد که باید ضبط یا معدوم شود.

تبصره ۱-

⇐ در تمام امور کیفری، **دادگاه** نیز باید ضمن صدور رأی، نسبت به **استرداد، ضبط و یا معدوم کردن** اشیاء و اموال موضوع این ماده تعیین تکلیف کند.

تبصره ۲-

⇐ متضرر از تصمیم بازپرس یا دادگاه در مورد اشیاء و اموال موضوع این ماده:

- ✓ میتواند طبق مقررات اعتراض کند،
- ✓ هر چند قرار بازپرس یا حکم دادگاه نسبت به امر کیفری قابل اعتراض نباشد.
- ✓ در این مورد، مرجع رسیدگی به اعتراض:

- نسبت به تصمیم بازپرس ← **دادگاه است**
- و نسبت به تصمیم دادگاه ← **دادگاه تجدیدنظر استان** است.

ماده ۱۴۹-

✓ در صورت عدم دسترسی به مالک حسب مورد، به تقاضای بازپرس و موافقت دادستان و **یا دستور دادگاه به قیمت روز** فروخته میشود.

✓ وجه حاصل تا تعیین تکلیف نهائی در صندوق دادگستری به عنوان امانت نگهداری می شود.

⇐ مالی که نگهداری آن مستلزم هزینه نامتناسب است

⇐ و یا موجب خرابی

⇐ یا کسر فاحش قیمت آن شود

⇐ و حفظ مال هم برای دادرسی لازم نباشد

⇐ و همچنین اموال ضایع شدنی و سریع الفساد:

تبصره ۱- هرگونه دخالت و تصرف غیرمجاز و استفاده از اموال توقیفی **ممنوع** است.

تبصره ۲- چنانچه مدعی مالکیت، همان قیمت را پرداخت کند در اولویت خرید قرار دارد.

ماده ۱۵۰-

⇐ کنترل ارتباطات مخبراتی افراد **ممنوع** است، مگر در مواردی که:

✓ به امنیت داخلی و خارجی کشور مربوط باشد

✓ **یا** برای کشف جرائم موضوع بندهای (الف)، (ب)، (پ) و (ت) ماده (۳۰۲) این قانون لازم تشخیص داده شود.

▪ الف- جرائم موجب مجازات سلب حیاتیات

▪ ب- جرائم موجب سلب حُریت

▪ پ- جرائم موجب مجازات قطع عضو و جنایات عمدی علیه تمامیت جسمانی با میزان ثلث دیه کامل یا بیش از آن

▪ ت- جرائم موجب مجازات تعزیری درجه چهار و بالاتر

✓ در این صورت با موافقت رئیس کل دادگستری استان و با تعیین مدت و دفعات کنترل، اقدام می شود.

✓ کنترل مکالمات تلفنی اشخاص و مقامات موضوع ماده (۳۰۷) این قانون منوط به تأیید رئیس قوه قضائیه است و این اختیار قابل تفویض به سایرین نمی باشد.

تبصره ۱- شرایط و کیفیات کنترل ارتباطات مخبراتی به موجب مصوبه شورای عالی امنیت ملی تعیین می شود.

تبصره ۲-

⇐ کنترل ارتباطات مخبراتی محکومان جز:

✓ به تشخیص دادگاه نخستین که رأی زیر نظر آن اجراء می شود

✓ **یا** قاضی اجرای احکام ممنوع است.

ماده ۱۵۱-

← بازپرس میتواند در موارد ضروری، برای کشف جرم و یا دستیابی به ادله وقوع جرم، حسابهای بانکی اشخاص را با تأیید رئیس کل دادگستری استان کنترل کند.

➔ **سوال:** بازپرس در چه صورتی و با تأیید چه کسی می تواند حساب های بانکی اشخاص را کنترل کند:

✓ در موارد ضرورت، برای کشف جرم و دستیابی به ادله وقوع جرم- با تأیید رئیس کل دادگستری

ماده ۱۵۲-

← تفتیش و بازرسی مراسلات پستی مربوط به متهم در مواردی به عمل می آید که:

- ✓ ظن قوی به کشف جرم،
- ✓ دستیابی به ادله وقوع جرم
- ✓ و یا شناسایی متهم وجود داشته باشد.

- در این صورت، بازپرس از مرجع مربوط می خواهد، این مراسلات را توقیف کند و نزد او بفرستد.
- در صورت عدم امکان توقیف، مرجع مربوط، این امر را به اطلاع بازپرس می رساند و از وی کسب تکلیف می کند.
- پس از وصول، بازپرس آنها را در حضور متهم یا وکیل او بررسی و مراتب را در صورت مجلس قید میکند و پس از امضای متهم، آن را پیوست پرونده مینماید یا در محل مناسب نگهداری میکند.
- استنکاف متهم از امضاء یا عدم حضور متهم یا وکیل او در صورت مجلس قید میشود.
- چنانچه اشیای مزبور حائز اهمیت نباشد و نگهداری آنها ضرورت نداشته باشد، با اخذ رسید به مرجع ارسال کننده یا به صاحبش مسترد می شود.

تبصره -

◀ موارد ضرورت بازرسی مکاتبات و مراسلات محکومان:

✓ به **تشخیص دادگاه**

✓ به وسیله **مأموران مورد اعتماد زندان** اعمال میگردد

✓ و پس از تأیید، حسب مورد ارسال یا به محکوم تسلیم میشود.

✓ در صورت عدم تأیید، مکاتبات و مراسلات ضبط و مراتب به اطلاع دادگاه میرسد.

ماده ۱۵۳ -

◀ مقامات و مأموران وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، شرکتهای دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی و نهادهای وابسته به آنها، سازمان‌های نظامی و انتظامی، بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری، دفاتر اسناد رسمی و دستگاههایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است مکلفند اسباب، ادله و اطلاعات راجع به جرم و آن قسمت از اوراق و اسناد و دفاتری را که مراجعه به آنها برای تحقیق امر کیفری لازم است، به درخواست مرجع قضائی در دسترس آنان قرار دهند،

◀ مگر در مورد **اسناد سری و به کلی سری** که این درخواست باید با **موافقت رئیس قوه قضائیه** باشد.

◀ متخلف از این ماده، در صورتیکه عمل وی برای خلاصی متهم از محاکمه و محکومیت نباشد:

✓ حسب مورد به انفصال موقت از خدمات دولتی یا عمومی از **سه ماه تا یکسال** محکوم می‌شود.

تبصره -

◀ در خصوص **اسناد سری و به کلی سری** مربوط به نیروهای مسلح:

✓ رئیس قوه قضائیه **میتواند** اختیار خود را به رئیس سازمان قضائی نیروهای مسلح تفویض کند.

ماده ۱۵۴-

⇐ هرگاه متهم، نوشته، اسناد، مدارک، اسباب و ادله مؤثر در کشف جرم مربوط را به وکیل خود یا شخص دیگری بسپارد:

- ✓ بازپرس میتواند آنها را حسب مورد، در حضور وکیل یا آن شخص بررسی کند.
- ✓ در صورت استتکاف اشخاص مذکور از ارائه آنها، مستنکف به مجازات مقرر برای خلاصی متهم از محاکمه محکوم میشود،
- ✓ اما در صورتیکه این اشخاص عذر موجه داشته باشند، ادله خود را به مقام قضائی رسیدگی کننده ارائه میدهند.
- ✓ نوشته، اسناد و مدارک غیر مرتبط با جرم نباید مطالبه و مورد بررسی قرار گیرد.

ماده ۱۵۵-

⇐ هرگاه بازپرس رأی یا به تقاضای یکی از طرفین انجام کارشناسی را ضروری بداند، قرار ارجاع امر به کارشناسی را صادر می کند.

⇐ بازپرس باید موضوعی را که جلب نظر کارشناس نسبت به آن لازم است به طور دقیق تعیین کند.

🔴 سوال : بازپرس به درخواست چه کسانی و در چه صورتی "قرار ارجاع امر به کارشناسی" را صادر می کند؟

- ✓ بازپرس رأی یا به تقاضای یکی از طرفین - در صورتی که انجام کارشناسی را ضروری بداند.

ماده ۱۵۶-

⇐ بازپرس، کارشناس را به قید قرعه از بین کارشناسان رسمی دادگستری دارای صلاحیت در رشته مربوط انتخاب میکند.

⇐ در صورت تعدد کارشناسان، عده منتخبان باید فرد باشد تا به هنگام اختلاف نظر، نظر اکثریت ملاک عمل قرار گیرد.